

Аннотація

В статье исследуется типовая советская архитектура, серийные дома и их оформление. Особое внимание уделено советским проектам серийных домов 60х-80х годов, их архитектурной и эстетической ценности в контексте исторического развития. Цель - показать эстетику типовых застроек. А также доказать, что типовая архитектура имеет не только экономическую, но и эстетическую ценность.

Ключевые слова: типовая архитектура, «хрущевки», «брежневки», серийные дома, советская архитектура.

Annotation

The article describes typical Soviet architecture, serial buildings and their decoration. Main attention keeps on Soviet projects of serial houses of 60's-80's, their architectural and aesthetic value in the context of historical development. The goal - to show the aesthetics of a typical building. We also going to prove that typical architecture has not only economic but also aesthetic benefits.

Keywords: typical architecture, "Khrushchevki", "Brezhnevki" serial houses, Soviet architecture.

Стаття надійшла до редакції у січні 2015р.

УДК 712.2(045)

Пузирний В.І.⁷
асистент, НАУ, м. Київ

**ОСОБЛИВОСТІ ЛАНДШАФТНОГО УРБАНІЗМУ
ПРИ ПРОЕКТУВАННІ МІСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ**

У статті досліджуються основи нової теорії під назвою «ландшафтний урбанізм», як феномен сучасного містобудування, що сформувався завдяки широкому застосуванню ландшафтного підходу у проектуванні міських територій.

⁷ ©Пузирний В.І.

Проблеми розвитку міського середовища. Вип.1 (13) 2015

Ключові слова: ландшафтний урбанізм, міське середовище, ландшафтний підхід, містобудування, міське планування, екологічно стійка архітектура.

Актуальність теми. Сучасне містобудування визначається зміною підходів, зокрема активним застосуванням так званого «ландшафтного підходу» у процесі проектування концептуального бачення міст.

В даний час ландшафтний урбанізм представляє собою переосмислення традиційних методів міського планування, при яких ландшафт замінює архітектуру як основний будівельний блок сучасного урбанізму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фундаторами нової теорії є Дж. Корнер та Ч. Валдхейм їх авторству належить ряд наукових праць у яких вони звертаються до феномену ландшафтного урбанізму серед них: *Stalking Detroit* (2001 рік); *Constructed Ground* (2001 рік); *CASE: Lafayette Park Detroit* (2004 рік); *Architecture and Urbanism: Histories, Revisions, Alternatives* (2005 рік); *The Landscape Urbanism Reader* (2006 рік) під редакцією Ч. Валдхейма, також книги Дж. Корнера *Taking Measures the American Landscape* (1996 рік); *Recovering Landscape: Essays in Contemporary Landscape Architecture* (1999 рік). Підсумком проведеної роботи є дві праці, що вважаються першоджерелами нової теорії. Стаття «Ландшафтний урбанізм: Генеалогія» (*Landscape Urbanism: a Genealogy*) Ч. Валдхейма, була вперше опублікована в журналі *Praxis № 4/ On Landscape* (October 2002) та есе Дж. Корнера *Terra Fluxus* (Земля плинна) опубліковано в книзі *The Landscape Urbanism Reader* під редакцією Ч. Валдхейма (Charles Waldheim, editor. – 1st ed., - New York: Princeton Architectural Press) у 2006 році. В Україні дану тему досліджували А. Вязовська та К. Дмитренко.

Мета статті. Проаналізувати першоджерела теорії ландшафтного урбанізму з метою виявлення особливостей

сучасного підходу що до проектування міських територій в умовах сучасної глобалізації, екологічної кризи, децентралізації міської структури та інших процесів.

Виклад основного матеріалу. Практичне застосування ландшафтного підходу у сучасному містобудуванні є одним з напрямків створення екологічно стійкої архітектури, при цьому поняття «ландшафт» набуває розширене тлумачення: воно вже не замикається на «видимому наповненні територій», але має на увазі «конфліктну взаємодію між життєдіяльністю людей і середовищем, включаючи фізичні, гуманітарні, культурні, соціальні та економічні аспекти» [3].

Все частіше термін ландшафт розглядається з позиції єдності з архітектурним середовищем, і навіть більше того, в якості «моделі для формування міського середовища» [4].

Апологетами нової теорії – є теоретик і практик ландшафтною архітектури та міського дизайну; керівник проектного бюро Field Operations; професор, декан факультету ландшафтною архітектури в Школі дизайну університету Пенсільванії (США) Джеймс Корнер та професор, директор програми з ландшафтного урбанізму в Університеті Торонто (Канада) Чарльз Валдхейм [5].

Термін «ландшафтний урбанізм» був введений Ч. Валдхеймом 1996 році для опису видів ландшафтного проектування, які виникли у контексті північноамериканського урбанізму. Цей неологізм сформував нові академічні програми в школах архітектури Іллінойського університету в Чикаго, Массачусетського технологічного університету в Кембріджі, Школі Архітектурної Асоціації у Лондоні та інших. З тих пір термін неодноразово використовувався для академічних курсів та лекцій різних університетів по всьому світу, численних симпозіумів, а також для опису моделі професійної практики, що виникла на межі ландшафтною архітектури, міського планування та дизайну середовища [6].

Такий новий міждисциплінарний союз був представлений на симпозіумі та виставці під назвою «Ландшафтний Урбанізм» у 1997 році, спочатку задуманий та організований Ч. Валдхеймом, і озвучений згодом у цілому ряді публікацій [6].

У статті «Ландшафтний урбанізм: Генеалогія» Ч. Валдхейм досліджує походження ландшафтного урбанізму від критики кінця 1970-х початку 80-х років архітектури та містобудування епохи модернізму. Згідно цієї критики, яку захищали американський архітектор і теоретик Чарльз Дженкс та інші прихильники архітектурної культури постмодернізму, модернізм:

- *виявився не здатним створювати «значимі» публічні простори;*

- *азнав невдачі в досягненні гармонії з містом як історичною конструкцією;*

- *не досяг порозуміння із споживачами, що мають різноманітні смаки [7].*

Оскільки традиційний підхід у містобудуванні, що базується на створенні систематично просторово упорядкованих архітектурних об'єктів не витримав натиску мобільних ринків, автомобільної культури і децентралізації, невизначеність та «плинність» сучасного міста стали головними рисами робіт, що були виконані на стадії становлення ландшафтного урбанізму. На відміну від традиційного міського планування, що пропонує передбаченні образи пасторальної досконалості, які впроваджуються в мережу міської тканини, сучасні методи ландшафтного урбанізму рекомендують використання інфраструктурних систем та народжених ними публічних ландшафтів, як безпосередній механізм упорядкування міської тканини, що здатний формувати та змінювати організацію міста.

Посилаючись на проекти розроблені Б. Чумі, Р. Кулхаасом, Дж. Корнером та іншими архітекторами основоположниками жанру, що ефективно представили постмодерністичні ідеї відкритості та невизначеності, сигналізувавши про виникнення

ландшафту як первинного концептуального «посередника» постмодерністичного урбанізму: багат шарового, неієрархізованого, гнучкого і стратегічного, автор дослідження визначає дві базові задачі нового феномену:

- *програма як процес;*
- *ландшафтний урбанізм як «лінза».*

Перша задача розглядає термін «ландшафт» як сполучний елемент, що здатний до мінливості в часі, трансформації, адаптації та наступності. Такі якості представляють ландшафт як аналог сучасним процесам урбанізації та розуміється як складне з'єднання міської інфраструктури, публічних просторів і невизначеного міського майбутнього для великих постіндустріальних територій. Організація програмного обґрунтування (функцій і подій) являється не менш важливою задачею архітектури, ніж розробка форм та стилів.

Друга задача ландшафтного урбанізму дозволяє використовувати ландшафт у якості культурної категорії або лінзи для опису сучасного міста. Замість модерністичного проектування «рішень», що здійснюються через забудову природного середовища або постмодерністичного бажання міфічного повернення до витоків, ландшафтний урбанізм захищає злиття, інтеграцію та перетікання екологічних інфраструктурних систем.

У статті визначаються передумови виникнення нової теорії, шлях її становлення та розвитку: від проекту Центрального парку у Нью-Йорку (Ф. Л. Олмстед, кінець ХХ століття) та проекту парку Ля Вілетт (Б. Чумі, 1982 рік) до проектів – переможців міжнародних конкурсів на тему повторного використання великих промислових майданчиків у містах Північної Америки, парку Даунсвію (Р. Кулхаас, бюро ОМА, 2000 рік), що розташований на території колишньої військової авіабази у Торонто, та парку Фреш Кіллс (Дж. Корнер, бюро Field Operations, 2006 рік), розміщеного на території найбільшого у світі звалища Стейтен Айленд у Нью-Йорку.

Ч. Валдхейм називає данні роботи як найбільш повно сформовані приклади сучасного ландшафтного урбанізму, що застосовані до порушених територій індустріального міста. Обидва проекти є показовими завдяки участі ландшафтних архітекторів і екологів у міждисциплінарних командах, на відміну у змаганні Ля Вілетт провідним виконавцем був один архітектор.

У підсумку дослідження визначається очевидність, що проекти такого масштабу й значимості вимагають залучення професійної експертизи у точці перетину екології, інженерного благоустрою, соціології, політики тощо [4].

У есе Terra Fluxus автор визначає відродження терміну «ландшафт» у світі архітектури на початку XXI століття.

Ландшафт повертається, але у новому сенсі, це не просто зацікавленість озелененням, формуванням рельєфу і територіальним плануванням, але також глибока стурбованість концептуальними масштабами ландшафту; його здатністю позначати місця, території, екосистеми, інфраструктури мережі та організувати великі міські простори. Дж. Корнер наголошує, що предмет організації, динамічної взаємодії, екології і техніки вказують на сучасний вільний, новий урбанізм, що в більшій мірі відповідає реальній складності міст та пропонує альтернативу жорстким механізмам центрального планування.

Термін «ландшафтний урбанізм» представляється, що окремі елементи кожної проектної професії – архітектури, дизайну середовища та міського планування – рухаються до сумісної практики, у якій терміни «ландшафт» і «урбанізм» розчиняються в одному феномені, одній практиці. Але в той же час кожен термін залишається окремим.

На відміну від традиційних практик міського планування, у яких відбувається повне протистояння ландшафту і міста, концепт ландшафтного урбанізму пропонує багатообіцяючі, більш радикальні та креативні форми сучасного проектування. Для

Проблеми розвитку міського середовища. Вип.1 (13) 2015

забезпечення основ подібної практики, Дж. Корнер виявляє чотири принципи ландшафтного урбанізму :

• *Перевага процесу над часом.* Принцип полягає в тому, що процеси урбанізації – капітальне накопичення, дерегуляція, глобалізація, захист навколишнього середовища і т.д. – найбільш значимі для формування міських відносин, ніж просторові форми урбанізму.

Позиція модернізму, щодо спроби вмістити динамічне різноманіття міських процесів у фіксовану, жорстку, просторову раму, що не витікає з цих процесів та не направляє їх, потерпіли поразку. Сучасне розуміння міських процесів не має спроби виключити просторові форми, а скоріше за все має за мету побудову діалектичного розуміння того, як вони пов'язані з тими процесами, що через них проходять, проявляються та підтримують їх.

Такі фактори динамічних відносин і процесів займають центральне місце в екологічному мисленні, та пояснюють конкретну просторову форму лише як тимчасовий стан матерії у процесі становлення чимось іншим. При створенні концепції більш органічного, мінливого урбанізму, екологія сама по собі стає надзвичайно корисною призмою, через яку аналізується та проектується альтернативне міське майбутнє. Складність взаємодії елементів в середині екологічних систем така, що лінійні, механістичні моделі виявилися абсолютно не відповідними для їх відображення. Скоріше, дисципліна екологія пропонує індивідуальні фактори, що діють у широкому операційному полі, виробляючи постійно зростаючу та граничну користь, для безперервного розвитку форм навколишнього середовища.

Отже, умови, що здаються непов'язаними або складними, та помилково можуть бути сприйняті як безладні і хаотичні, насправді виявляються високоорганізованою реальністю, що містить особливий набір геометричних та просторових структур. В

Проблеми розвитку міського середовища. Вип.1 (13) 2015

такому розумінні, міста та інфраструктури такі ж «екологічні», як ліси і річки.

• *Феномен горизонтальної поверхні як міської інфраструктури.* Другий принцип ландшафтного урбанізму має відношення до феномену горизонтальної поверхні, площини, основи, «полю» активності. Такі поверхні є основою міського поля, які демонструють сучасний інтерес до безперервності поверхонь, коли основи і дахи зливаються у єдине ціле, особлива цінність полягає в об'єднанні відмінностей між ландшафтом і будівлями. Таким чином, створюється навколишнє середовище, що є не стільки об'єктом, що був «запроектований», а скоріше екологією різних систем та елементів, які приводять в рух різноманітну мережу взаємодій.

• *Переосмислення традиційних концептуальних і робочих методик.*

Третій принцип ландшафтного урбанізму. Серед основних концептуальних, репрезентаційних і робочих методик автор есе називає можливості обширних переміщень масштабів у часі і просторі, робочі оглядові карти разом з власною фіксацією місцевої ситуації, порівняння кінематографічних і хореографічних методів з просторовим зображенням, використання алгебраїчного, цифрового простору комп'ютера, одночасно працюючи фарбами, глиною та чорнилами, а також синтетичне об'єднання спеціалістів різних галузей проектування у творчому процесі конструювання міських структур.

• *Формування системи образів як первинної мотивації творчого пошуку.* Останній четвертий принцип ландшафтного урбанізму розглядається як продовження попереднього принципу і являє собою узагальнену уяву, що інформована та стимульована переживаннями матеріального світу, повинно продовжувати та стати первинною мотивацією будь-якої творчої ініціативи.

Публічні простори являють собою: по-перше, вмістилища колективної пам'яті; по-друге – місця для поширення нових

відносин і набору можливостей географічної та соціальної уяви. Матеріальність, репрезентація і уява – це стратегічні зміни через практику розбудови місцевостей в такій же мірі мають відношення до репрезентативної і символічної сфери, як і до фізичних дій [8].

Висновок. Сучасна глобалізація, екологічні умови, децентралізація міської структури та постіндустріальна культура стали причиною виникнення нового підходу щодо проектування міських територій, така проектна модель отримала назву «ландшафтний урбанізм» та представляє альтернативний, зовсім інший погляд на механіку розвитку міського середовища. Згідно такої концепції кінцева форма не є метою проектування, а метою є виявлення та стимуляція механізмів, що визначають форму. Результатом проекту є сформований проектний метод – механізм прийняття міждисциплінарних рішень, які генерують форму, що відповідає динаміці зміни контексту.

Список використаних джерел

1. Вязовская А.В. Теория освоения архитектуры ландшафтом / Международная научно-техническая конференция студентов: Сборник докладов (15-19 марта 2010 г.) / Моск. Гос. Строит. Ун-т. – М.:МГСУ, 2010. с. 208-212.
2. Дмитренко К. Среди «блуждающих скал»: введение в теорию и практику ландшафтного урбанизма / А.С.С. №1 2008г. – ЧП Издательский дом АСС- Киев – с. 45.
3. P. Nicolini, F. Repishti, Dictionary of Today's Landscape Designers, Milan: Skira – p. 11.
4. Waldheim Charles. Landscape Urbanism: A Genealogy.// Praxis, Journal of Writing and Building, Issue 4: Landscape.
5. Дмитренко К. Среди «блуждающих скал»: введение в теорию и практику ландшафтного урбанизма / А.С.С. №1 2008г. – ЧП Издательский дом АСС- Киев – с. 40.

Проблеми розвитку міського середовища. Вип.1 (13) 2015

6. Вязовская А. В. У истоков ландшафтного урбанизма/ А.С.С. 2011г. – ООО Издательский дом АСС-МЕДИА – с. 92-96.

7. Дженкс Ч. Язык архитектуры постмодернизма / Пер. с англ. В. Рабушина, М. В. Уваровой; Под ред. А. В. Рябушина, Л. Хайта — М.: Стройиздат, 1985.

8. Corner, J. Terra Fluxus / C.Waldheim // The landscape Urbanism. – New York, 2006.

Аннотация

В статье исследуются основы новой теории под названием «ландшафтный урбанизм», как феномен современного градостроительства, сформировавшийся благодаря широкому применению ландшафтного подхода в проектировании городских территорий.

Ключевые слова: ландшафтный урбанизм, городская среда, ландшафтный подход, градостроительство, городское планирование, экологически устойчивая архитектура.

Annotation

This article explores the foundations of a new theory called "landscape urbanism" as a phenomenon of modern urban development, which was formed due to the wide application landscape approach in designing urban areas.

Keywords: landscape urbanism, urban environment, the landscape approach, urban design, urban planning, eco-sustainable architecture.

Стаття надійшла до редакції в січні 2015р.